

tuæ intexta vestimento per intexturam cedit, §. 26. *Inst. h. t. L. 7. ff. ad exhib.* 3°. Quod chartæ inscriptum per *scripturam* chartæ cedit, *L. 9. ff. de A. R. D.* Idem quoque de pictura PAULUS Jurisconsultus sentiebat, eam tabulæ cedere; at aliter CAIO visum, *L. 9. ff. de A. R. D.* cujus sententiæ ipse accessit Imperator, §. 34. *h. t. Sed nobis videtur melius tabulam picturæ cedere, rationem dans: ridiculum enim est, picturam Apellis, vel Parrhasii in accessionem vilissimæ tabulæ cedere.*

At, *inquies*, id vero durum est rerum illarum dominis, res eorum cedere alienis rebus, quas aliquando pretio longe superant, velut gemma tua alterius inclusa auro, vel argento.

R. D. Durum esset, vel iniquum, nisi jus alia ex parte simul rerum earum dominis succurreret C. cum iis alia ex parte succurrat N. Cum iniquum sit alterum alterius damno fieri locupletiolem, dominium non extinguitur, et hinc in casu primo et secundo, domino gemmæ, metalli, vel purpure datur a jure contra bonæ fidei possessorem actio ad exhibendum, *L. 23. §. 3. ff. de R. V.* ac condictio sine causa, §. 26. *Inst. h. t.* contra vero malæ fidei possessorem insuper actio furti, et condictio furtiva, *eod.* Porro Adjunctioni

Inædificatio affinis est, cum quis vel in fundo proprio ex materia aliena, vel in alieno ex materia propria ædificat. Cedit ædificium domino fundi, ex qua quis demum materia, propria, sive aliena inædificet, *L. 7. §. 12. et 10. ff. de A. R. D.* hoc tamen cum discrimine, quod contra eum, qui ex materia aliena ædificat in suo, etsi, stante ædificio, materiæ dominus hanc vindicare non possit ob. *L. XII. Tabb.*, detur tamen ei actio *de ligno juncto* contra possessorem in duplum, *L. 7. §. 10. ff. eod.*; e contra si quis materiam suam solo inædificavit alieno, ædificator, si malæ fidei possessor sit, amittat materiam et operam, §. 30. *Inst. h. t. L. 7. §. 12. ff. de A. R. D.* si vero bonæ fidei, repetere possit pretium utriusque, materiæ et operæ.

2°. *Specificatio* est modus acquirendi, dum forma inducitur in materiam, vel hæc ita immutatur, ut in commercio humano, velut nova species, novam sortiatur denominationem, ut, si quis ex vino et melle conficiat mulsum, ex tabulis navem, ex argento vas, ex uvis vinum, etc. Unde lana colore rubro tincta nondum specificatio est, quia nihilominus denominationem lanæ retinet; ac par esto de similibus judicium. Veterum Jurisconsultorum hæc in re ambiguitatem et controversiam JUSTINIANUS sic diremit, ut, si res reduci possit ad priorem materiam, novam speciem retineret dominus materiæ; sin minus, *specificans*, §. 25. *Inst. h. t.* hic tamen, si in mala fide sit, domino materiæ ad æstimationem; si in bona, non plus teneatur, quam esset factus locupletior, *L. 23. §. 5. ff. de R. V.*

3°. *Commixtio*, dum res solidæ et aridæ duorum vel plurium commiscuntur: et *confusio*, dum res liquidæ, §. 28. *Inst. h. t.* Quod si commixtio, vel confusio facta cum utriusque consensu, materia communis est, §. 27. *et 28. Inst. de R. D. L. 7. §. 8. ff. de A. R. D.* si voluntate unius, altero inscio, vel invito, res confusæ confundentis fiunt, *L. 5. ff. de R. V.* ex commixtis, quisque suam vindicare materiam potest, §. 28. *Inst. eod.* Si casu fortuito, res confusæ rursus communes sunt, *L. 7. cit.* commixtæ a suo quæque domino vindicantur, §. 28. *Inst. cit.*

4°. *Accessio mixta*; hanc principio descripsimus; talis est *plantatio, satio.*

Quidquid in alieno solo plantatur, seritur, solo cedit, *L. 9. pr. ff. de A. R. D.* Unde antiqui versus:

Quidquid plantatur, seritur, vel inædificatur,
Omne solo cedit, radices si tamen egit.

Arbores quidem jus Romanum, §. 31. *Inst. h. t.* ex radice æstimat; hodiernis vero moribus de iis potius ex stipite, vel ramis in fundum nostrum proponentibus judicari pluribus in locis solet. Igitur, ex data regula, frumenta sive mea in alieno solo, sive aliena in meo, agri domino cedunt, deductis expensis, *L. 9. ff. de A. R. D.* si satio bona fide contigit. Similiter sive planta mea in alieno, sive aliena in meo solo implantata sit, rursus domino soli cedit, si jam radices egerit; secus, vindicari potest, *L. 7. §. ult. ff. eod.* §. 31. *Inst. h. t.*

CAPUT II.

DE PRIMO ACQUIRENDI MODO JURIS CIVILIS, USUCAPIONE ET PRÆSCRIPTIONE.

376. Usucapio ex mente ULPIANI, *Fragm. 19. est adeptio domini per continuationem possessionis temporis lege definiti*; cum enim quæ nullius sunt cedant occupanti, ac res pro derelictis habitæ habeantur pro rebus nullius, æquum plane fuit, ait GROTIUS, *de Jur. Bell. et Pac. 11. 4.* ut, quod quis bona fide, et justo titulo longo tempore possedit, nec ab aliquo altero est vindicatum, possidenti acquiratur.

Ab usucapione jure veteri Romano multum differebat præscriptio. Hæc, *exceptio erat, qua is, qui longo, vel longissimo tempore rem possideret, se tuebatur adversus dominum vindicare volentem*; sicque possessori adjiciebat dominium *bonitarium*; usucapio vero dominium tantum *quiritarium* et civile; usucapio ad res non nisi corporales et fundos Italicos; præscriptio vero etiam ad jura, et prædia provincialia referebatur: ad priorem in mobilibus annus, in immobilibus biennium; ad posteriorem decem anni inter præsentis, 20. inter absentes indistincte requirebantur; unde præscriptio inventa videtur veluti in usucapionis supplementum, juxta HEINECCIUM, ut, quæ usucapi non possent, præscribi possent.

At discrimen hoc tandem Imperator sustulit, atque unum idemque esse voluit usucapionem, et præscriptionem longi temporis, *L. un. C. de Usucap. transf.* ac simul præscriptionem longissimi temporis pro certis casibus retinuit. Unde triplex est præscriptio: *longi temporis*, quæ et *ordinaria* dicitur, quæ cum usucapione velut in unam est massam conflata: cujus beneficio res mobiles triennio, immobiles inter præsentis decennio, inter absentes vicennio præscribuntur, h. e. earum dominium acquiritur: altera est *longissimi temporis*, sive *extraordinaria*, eaque pro diversitate rerum

vel lapsis primum 30. annis; vel 40. vel subin non nisi 100. absolvitur. Tertia *immemoralis*, cujus in contrarium non extat memoria, L. 2. 7. 23. ff. de aq. et aq. pluv. Unde ad hanc non requiruntur 100. aut plures anni, sed sufficit, si possessionis initium fugiat hominum modo existentium memoriam.

ARTICULUS I.

QUID SIT PRÆSCRIPTIO? QUIS EJUS EFFECTUS?

377. *Dico I.* Præscriptio in genere est acquisitio domini, juris, vel immunitatis per possessionem, tempore, et modo a lege definitis continuatam, Sumitur ex L. 3. ff. de Usurp. et Usucap. Nec est quoad rem inter Auctores dissensio.

Dictum 1º. Domini, juris, vel immunitatis; præscriptione enim non solum res corporales, mobiles et immobiles, sed etiam jura, ut venandi, lignandi, servitutis activæ et similia acquirimus; tum etiam immunitatem ab oneribus, ut solvendi decimas, servitutis passivæ, ac aliarum obligationum consequi possumus. Unde duplex alia præscriptionis species enascitur: altera *positiva*, qua rem aliquam, vel jus novum per actus positivos possessorios nostro dominio adjungimus; altera *privativa*, qua immunitatem consequimur extinguendo jus alterius, quod contra nos habuerat; sic qui jus habet transeundi per agrum meum, si eo lapsu decennii non utatur, præscriptum est hoc jus præscriptione privativa, id est, extinctum est, ut servitutem hanc pati amplius non teneat.

2º. *Tempore et modo, etc.*, quibus conditiones ad legitimam præscriptionem necessariæ indicantur, quæ sunt 1º. possessio continuata, sive non interrupta; de possessione vid. Diss. II. tot. cap. ac quidem ut sit continuata tempore a jure determinato; et 2º. justo titulo, ad transferendum dominium jure habili; tum 3º. bona fide; demum 4º. ut sit res possideri et præscribi non prohibita. Quas singulas antiqui inter Jurisconsultos recepti tradunt versiculi:

Non usu capies quatuor nisi talia subsint:
Æqua fides: justus titulus: res non vitiosa:
Tempore præscripto possessio continuetur.

De quibus singulis secuturis ordine Articulis longius disserendum.

378. *Dico II.* Præscriptio est primum introducta a jure civili: dein approbata et adoptata a jure canonico, ad exigentiam boni publici. Primum constat ex *pr. Inst. de Usuc. et long. temp. Præscript.* ubi ait Imperator, *Jure civili constitutum fuisse, ut qui bona fide ab eo, qui dominus non erat, cum crederet eum dominum esse, rem emerit, vel ex donatione, aliave justa causa acceperit, is eam rem..... usucaperet.* Alterum similiter constat ex *tot. h. tit.* Tertium vero ex causis gravissimis; 1º. ne passim dominia longo tempore confusa et incerta essent. L. bona ff. de Usurpat. et Usucap. 2º. Ut præcederentur, eoque facilius finirentur lites, L. fin. ff. pro suo, quæ alias innumera et immortales essent, si post quantumque tem-

poris possessionem possent domini a possessoribus bonæ fidei res suas repetere. 3º. Ne possessores continuo timore tenerentur perdendi res, quas possident, L. cum. notissimi C. de Præscr. 30. vel. 40. ann. unde fundos subin minus diligenter colerent. 4º. Ut acueretur civium diligentia et cura in curandis rebus suis, dum vident negligentiam puniri amissione domini. c. *vigilanti* 5. h. t.

379. *Dico III.* Effectus generalis præscriptionis est conferre irrevocabile rei præscriptæ dominium; nec tantum utile, ut quidam Antiquiores voluere, sed etiam directum, vel proprietatis.

Prob. pars 1ª. ex LL. ut L. 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. ubi præscribenti perpetuum datur præsidium, et in fin. jubetur esse liber et præsentibus saluberrimæ legis plenissima munitione securus, *pr. Inst. h. t.* ubi ait Imperator: *Ne domini maturius (ac Jur. Rom. vet. quod ibi corrigitur) suis rebus defraudentur, neque certo loco beneficium hoc concludatur, ideo constitutionem super hoc promulgavimus, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles per longi temporis possessionem, id est, inter præsentis decennio, inter absentes viginti annis usucapantur, non solum in Italia, sed omni terra, quæ nostro imperio gubernatur, dominia rerum, justa causa possessionis præcedente, acquirantur.* Adde L. 3. ff. de Usurp. et Usuc. Et ratio est, quia, si non conferret dominium irrevocabile, præscriptionis leges non obtinerent finem suum; nondum enim tolleretur incertitudo dominiorum: nondum esset consultum paci et quieti possessorum: multiplicarentur nihilominus, cæque immortales lites.

Prob. pars 2ª. inde, quod jura nullibi vel uno apice hanc distinctionem insinuant; sed constanter dicant, præscriptione acquiri dominia, et novo domino plenissimam præstant securitatem indistincte tam quoad dominium directum, quam utile. Accedit omnium tribunalium cujusvis provinciæ praxis, optima interpres legum.

380. *Dico IV.* Præscriptio legitime completa etiam adjicit dominium pro foro conscientie. Est omnium hodie Theologorum et Jurisconsultorum contra Covarruv. et plures alios antiquos.

Prob. Respublica, ob dominium altum in bona subditorum, quod ei omnium confessione, et usu competit, potest ex justis, publicis causis auferre dominium uni, hocque adicere alteri; ergo is, cui illud adjicit, hoc ipso est tutus in conscientia; fit enim hæc adjectio auctoritate et potestate legitima, quam Deus, pro exigentia felicitatis humanæ, contulit Reipublicæ. Atqui hæc legitime præscriptionem complenti dominium adjecit, ita exigente bono publico, ut ex *Concl. II. liquet, et LL. Concl. præc. cit.*; ergo. Accedit, quod SS. Canones non approbent, vel adoptent tanquam suum, quod lædit conscientiam; sed hi constitutiones civiles de translatione domini per præscriptionem approbant et adoptant, *tot. tit. de Præscript.* Demum si non haberet effectum pro foro conscientie, non obtineret præscriptio finem suum primarium; maneret enim nihilominus incertitudo dominiorum et jurium: inquietudo, anxietas possessorum, quia nemo certus esset, num vere et coram Deo sit rei a se possessæ dominus.

381. *Dices 1.* Jus naturæ est immutabile; sed contra jus naturæ est, invitum spoliari rebus suis.

R. C. M. ex principiis nostris alibi datis Tract. III. de Sacr. Ord. et Matrim. Diss. II. Cap. IV. de unit. Matrim. lat. 373. *D. min.* Est contra jus naturæ, spoliari invitum rebus suis, sine justa causa, et auctoritate privata, non legitima *C.* si fiat auctoritate publica ac legitima justis causis, exigente ita bono publico, ubi rationabiliter nemo invitus esse potest *N.* Sicut nimirum non est contra jus naturale homicidium imperatum, vel factum justis de causis auctoritate legitima. Sed neque prior rei dominus hic potest esse invitus rationabiliter, ut præscriptione contra eum legitime completa, amittat suæ rei dominium, cum id de humanæ communitatis felicitate ac bono sit, cui civis privatus consentire, et bonum suum posthabere debet; cum insuper et ipse pari facultate gaudeat aliena præscribendi.

382. *Dices 2.* Imperator ipse, *Nov. 9. proem.* præscriptionem vocat impium præsidium, et improbam temporis allegationem; et *S. AUGUSTINUS* relatus, *Caus. 33. Q. 5. C. 4. Si nunquam,* ait, *ejus tenuisses assensum, numerus te nullus defendisset annorum;* ergo.

Ad Imper. R. Sic vocat præscriptionem, si usucapiens se fundet in solo lapsu temporis, destitutus bona fide et cæteris conditionibus ad præscriptionem requisitis: quanquam etiam dici possit, constitutionem hanc, cum in græco non reperiatur, habendam esse pro spuria, nec proinde attendendam, ut observat *DUAREN. Commentar. ult. ad h. t. c. 1.*

Ad S. AUGUSTINUM R. eum eo loco loqui de potestate mutua, quam habent conjuges in corpora, contra quam non datur præscriptio; unde subdit: *Sed post quantumlibet tempus me consuluisses, nihil aliud tibi responderem, nisi, quod ait Apostolus: uxor non habet potestatem corporis sui, sed vir.*

383. *Dices 3.* Tempus non est modus inducendæ, vel tollendæ obligationis, ut dicitur, *L. obligationum 44. §. 1. ff. de O. et A.;* ergo.

R. D. Ant. Tempus, vel lapsus temporis solus non est talis modus *C.* accedente auctoritate juris publica, cum requisitis ad præscriptionem cæteris *N.* Præscriptio vim suam non habet ex solo lapsu temporis; alias etiam possessor malæ fidei præscriberet; sed lapsum definitum tempus est solum conditio, qua supposita cum aliis requisitis auctoritas Reipublicæ vel legis dominium alteri attribuit; hæcque Reipublicæ auctoritas sola vim legitimæ præscriptionis constituit.

384. *Dices 4.* Lex præscriptionem firmans fundatur in culpa, seu negligentia prioris domini, sed præsumptio hæc est sæpe falsa. *Item:* poena non incurritur, nisi ob præviam culpam; imo, supposita etiam culpa, regulariter non nisi post sententiam judicis; ergo ante hanc, qui præscripsit, nondum tutus est in conscientia.

R. D. M. Fundatur unice, aut primario in præsumptione culpæ, seu negligentie *N.* tantum secundario *C.* Principalis inducendæ præscriptionis causa fuit, ut tolleretur incertitudo dominorum, anxietas possessorum, copia infinita et immortalium litium; licet igitur in casu particulari non

subsistat causa secundaria; semper tamen principalis manet. Hinc simul ad alterum patet responsio.

385. *Dices 5.* Qui invenit rem alienam, non fit irrevocabiler illius dominus, sed tenetur restituere domino, si hunc resciverit; ergo et qui præscripsit; comperiens enim postea rem esse alterius, desinit esse possessor bonæ fidei. *Conf.* Prior dominus potest contra præscribentem, etiam post lapsum tempus instituere vindicationem; ergo nondum amisit dominium. *Prob. Ant.* Præscriptio enim etiam est exceptio contra alium res suas vindicantem; ergo in hoc supponit actionem, et consequenter dominium.

R. C. Ant. N. Cons. Leges non inventori juxta dicta cap. præc., sed ei, qui præscriptionem legitime complevit, adjiciunt dominium absolutum et irrevocabile; completa igitur præscriptione non amplius comperit rem alienam esse, sed fuisse, nunc vero esse suam, etsi tunc prior dominus compareat.

Ad conf. N. Ant. ad prob. D. Ant. Est exceptio juris, qua elidatur de jure competente alteri *N.* exceptio peremptoria facti, qua simpliciter negatur alteri competere actionem *C.* Non igitur alter habet amplius vindicationem vere talem, et in jure fundatam, sed apparenter, videlicet usque dum probetur præscriptio, qua probata illius actio extinguitur, sive perimitur.

Dices 6. Lex præscriptionis se habet ut sententia judicis: atqui licet judex rem tibi adjudicet ex errore tuam esse existimans, si tamen post sententiam comperias esse alienam, manet restituendi obligatio, nisi sententia transierit in rem judicatam.

R. N. M. disparitas est; quia judex non adjudicat dominium absolute, sed sub conditione, si vera sint allegata, nec condit novum jus, sed tantum declarat, pro qua parte stet jus; si igitur in re jus pro te nullum est, etiam declaratio nulla est; at lex præscriptionis dominium absolute adjicit, et præscribenti in re præscripta jus constituit, domino priori illud auctoritate publica auferens.

386. *Dices 7.* Qui emit rem infra justum pretium, per leges etiam non tenetur ad aliquid, nisi venditor sit læsus ultra dimidium; idem est, si emptor sit læsus a venditore, nihilominus defectum pretii compensare tenetur in conscientia; ergo idem hic de præscriptione dici potest.

R. N. Cons. Disparitas quod leges tali emptori non conferant dominium, sed tantum negent venditori actionem civilem, nisi hic ultra dimidium læsus sit; ac similiter negant emptori, nisi hic sit læsus ultra dimidium, quo casu, si intra sex menses actionem non instituat, neque tunc auditur amplius in judicio, etsi ultra dimidium læsus fuisse, non conferendo tamen dominium; proinde, etsi actionem negent, lædenti tamen obligationem relinquunt satisfaciendi læso: at lex confert absolute dominium ei, qui legitime præscripsit.

387. *Dices 8.* Licet nulliter Professus, si intra quinquennium a tempore, quo nulliter professionem fecit, non reclamavit, habeatur pro Professo; hoc tamen non nisi pro foro externo locum habet; nam in foro interno non est vere Professus; ergo nec pro hoc foro est dominus, qui præscripsit.

R. C. Ant. N. Cons. Quia Trid. Sess. 25. C. 19. tantum dicit, talem post quinquennium non esse audiendum (nisi forte eo quinquennii lapsu reclamare non potuisset); non vero statuit eum fieri simul vere Professum: nec poterat hoc dicere; ut enim vere Professus fias, requiritur proprius tuus et liber consensus, quem nemo alius, nec Ecclesia, te nolente, ponere potest, nec supplere. At lex humana ex dominio alto in bona civium potest, habitis justis causis, dumque id poscit bonum publicum, dominium auferre uni, et adjudicare alteri.

ARTICULUS II.

AN ET QUALIS BONA FIDES SIT AD PRÆSCRIPTIONEM NECESSARIA?

388. *Præmitto.* Bona fides hic est conscientia, vel existimatio sincera, qua quis judicat, se nihil agere contra jus alienum; unde mala fides e contra est conscientia, vel judicium, quo quis existimat, se agere contra jus alterius possidendo rem; vel faciendo aliquid, aut omittendo. Fides in materia præscriptionis alia est *positive* bona, cum quis ex probabili saltem, vel positivo fundamento judicat, se nihil contra jus alterius agere sive possidendo, sive faciendo, sive omittendo aliquid. Alia *negative* bona, cum quis simpliciter ignoret, vel etiam dubitet negative, annon agat contra jus alterius; annon res sit aliena; vel annon obligationem habeat aliquid agendi, vel omittendi. Ille vero negative dubitare dicitur, qui nullam habet sufficientem rationem, ex qua prudenter judicet, rem non esse alienam, vel se esse immunem ab obligatione aliqua; si enim haberet rationem prudente dignam, jam positive dubitaret.

Tam negativum, quam positivum dubium dividitur in speculativum et practicum. *Speculativum* erit in præsentia materia, cum quis dubitat, num res sua sit, vel aliena; an sit liber ab obligatione vel non, ita ut animus inter utrumque fluctuet. *Practicum*, dum quis dubitat, an licite hanc rem possideat; hoc, vel illud agat, aut omittat, ita ut non solum de dominio rei vel immunitate ab obligatione, sed etiam de ipsa possessionis, actionis, vel omissionis honestate et licentia, an hic et nunc licite possideat, agat, omittat, dubius hæreat et suspensus. Juxta Theologiæ moralis principia certa, stante dubio practico, agere non licet, cum juxta Apostolum omne, *quod non ex fide*, conscientia certa, *peccatum sit*, eo quod sic dubitans, si operari velit, se exponat periculo peccandi; hinc ante deponi debet, per formationem prudentis dictaminis reflexi, quo judicet certo saltem moraliter, hic et nunc se licite agere, non contra jus alterius. Speculativum deponi necessario non debet; quin sæpe non potest; quia præscribens sæpe non potest habere judicium speculative certum, quod res sit sua, vel sit immunis ab obligatione; cum per præscriptionem acquiratur primum rei dominium, vel immunitas: ac si judicium speculativum, quod res sit sua, vel immunis sit, esset certum, jam res esset sua, vel esset immunis ante præscriptionem.

Præterea bona fides rursus alia est *theologicæ bona*, dum quis sincere existimat, se non agere contra jus quoddam alterius: alia *juridicæ bona*, dum quis præsumitur a jure nihil possidere alienum, vel agere contra jus alterius. Potest vero quis esse in fide theologicæ bona, et simul esse in fide

mala juridicæ: sic qui ignorat, esse a jure prohibitum aliquid emere a pupillo, emit quidem ab eo, emptumque possidet fide theologicæ bona; non vero juridicæ, nisi persona privilegiata esset, in qua scilicet toleratur ignorantia juris clari, ut est miles, minorennis, etc.; quia jure præsumunt, eum scivisse legem prohibentem, consequenter cum scientia egisse contra suam obligationem. Item, sic licet quis sit et maneat in fide bona theologicæ, dum illi super re possessa lis movetur, per hanc tamen contestationem litis inducitur fides juridicæ mala propter præsumptionem juris in contrarium.

389. *Dico I.* Ad omnem præscriptionem tam inchoandam, quam continuandam requiritur fides theologicæ bona.

Prob. ex c. fin. de Præscript. quod ex Conc. *Lateranensi* sub INNOCENTIO III. ubi: *Quoniam omne quod non ex fide peccatum est, synodali judicio destinum, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio tam canonica, quam civilis, cum generaliter sit omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quæ absque peccato mortali non potest observari. Unde oportet, ut, qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ.* Illa vero Concilii verba accipi de fide theologicæ bona, exinde liquet, quod Apostoli sententiam allegat: *omne, quod non ex fide peccatum est.* Igitur ex mente Pontificis et Concilii tam ad continuationem, usque ad completum præscriptionis tempus, quam ejus inchoationem hæc bona fides necessaria est. Loqui vero hic Concilium de solo *injustitiæ* peccato, planum sit ex subjecta materia, cum statim inde inferat: *Unde oportet, ut, qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ.* Alia igitur peccata, ut contra charitatem, quod etiam avaro animo possideat, etc. præscriptionem non impediunt.

390. *Dices I.* Leges civiles ad præscriptionem longissimi temporis, vel *extraordinariam inchoandam* non requirunt bonam fidem: nec ad præscriptionem *ordinariam continuandam*, *L. Un. C. de Usucap. transform.* Quin idem jure Canonico asseritur. *C. 15. Caus. XVI. Q. 3.* Ergo.

R. Juri civili esse ea in re derogatum a jure canonico, ut constat ex *c. fin. cit.* Unde etiam R. I. in 6. *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.* Cujus regulæ duplex esse sensus potest, et uterque verus: primus, quod si vel ullo possessionis tempore sit malæ fidei possessor, non præscribat. Alter, quod si malæ fidei sit ab initio possessor, nullo unquam, quantumvis longo tempore, præscribat. *Can. 15. cit.* utpote quem GRATIANUS ex jure civili, §. *diutina. Inst. de Usucap.* desumpsit, per consequens æque derogatum est. Neque dici potest, hanc constitutionem *c. fin. h. t.* tenere pro terris tantum Pontificiis, ut vult Glossa; nam ubi materia peccati intervenit, vel quod sine peccato fieri non potest, non solum terras Pontificias, sed fideles omnes stringit, sed et propterea in ipso foro civili leges illæ civiles antiquatæ sunt, non tantum apud Catholicos, sed et Protestantas. *MYSING. Cent. 4. Observ. 6. GAL. Observ. 18. Hopp. ad Tit. de Usucap. in Inst. ubi: Moribus hodiernis ubique fere locorum ad ductum juris canonici toto temporis decursu requiritur bona fides ad omnem præscriptionem.*

391. *Dices 2.* Si requireretur bona fides ad præscriptionem, nunquam